

REPUBLIKA SLOVENIJA
**MINISTRSTVO ZA DELO, DRUŽINO,
SOCIALNE ZADEVE IN ENAKE MOŽNOSTI**

DIREKTORAT ZA DELOVNA RAZMERJA IN PRAVICE IZ DELA

Kotnikova ulica 28, 1000 Ljubljana

T: 01 369 77 08

F: 01 369 78 30

E: gp.mddsz@gov.si

www.mddsz.gov.si

PREDLAGAM VLADI

Urad Vlade RS za komuniciranje

gp.ukom@gov.si

Številka: 1031-110/2017-2

Datum: 26. 7. 2017

Zadeva: Predlagam.vladi.si predlog 8341-165: Ponovna uvedba popoldanskega s.p. za upokojene

Zveza: Vaš dopis št. 092-129/2017/1 z dne 29. 5. 2017

Na Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti (v nadaljevanju MDDSZ) smo prejeli dopis, posredovan preko spletnega orodja predlagam.vladi.si, v katerem avtor predlaga ponovno uvedbo popoldanske samostojne dejavnosti za upokojene oziroma uvedbo možnosti kombiniranja samostojne dejavnosti s prejemanjem polne pokojnine.

V prilogi vam posredujemo odgovor na posredovan predlog.

S spoštovanjem.

Pripravila:

Katja Kobal

podsekretarka

Katja Kobal

Mitja Žher

vodja sektorja

Katja Rihar Bajuk
Katja Rihar Bajuk
v.d. generalne direktorice

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA DELO, DRUŽINO,
SOCIALNE ZADEVE IN ENAKE MOŽNOSTI

DIREKTORAT ZA DELOVNA RAZMERJA IN PRAVICE IZ DELA

Kotnikova ulica 28, 1000 Ljubljana

T: 01 369 77 08

F: 01 369 78 30

E: gp.mddsz@gov.si

www.mddsz.gov.si

PREDLAGAM VLADI
Urad Vlade RS za komuniciranje

gp.ukom@gov.si

Številka: 1031-110/2017-2

Datum: 26. 7. 2017

Zadeva: Predlagam.vladi.si predlog 8341-165: Ponovna uvedba popoldanskega s.p. za upokoјence

Zveza: Vaš dopis št. 092-129/2017/1 z dne 29. 5. 2017

Na Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti (v nadaljevanju MDDSZ) smo prejeli dopis, posredovan preko spletnega orodja predlagam.vladi.si, v katerem avtor predlaga ponovno uvedbo popoldanske samostojne dejavnosti za upokoјence oziroma uvedbo možnosti kombiniranja samostojne dejavnosti s prejemanjem polne pokojnine.

Zahvaljujemo se za izraženo mnenje in hkrati v zvezi predlogom pojasnjujemo, da avtor predlaga novo ureditev t.i. problematike dvojnega statusa samostojni podjetnikov, torej problematike kombinacije zavarovanja s statusom samostojnega podjetnika.

Pojasnjujemo, da veljavna ureditev dvojni status ureja na način, **ki zagotavlja enako obravnavo zavarovancev ne glede na pravno razmerje, ki je podlaga za vključitev v obvezno pokojninsko in invalidsko zavarovanje.** Pri pripravi Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (Uradni list RS, št. 102/15, v nadaljevanju ZPIZ-2B), ki je začel veljati 1. januarja 2016 smo se trudili pripraviti čim boljši predlog ohranjanja dvojnega statusa **z vidika vseh zavarovancev**, pri čemer predloga **za posebno ureditev prejetja pokojnine in nadaljnega opravljanja dejavnosti za samozaposlene osebe** nismo upoštevali, saj na ESS predlog ni dobil podpore s strani ostalih socialnih partnerjev.

Pokojnina je dohodek, ki naj zavarovancu nadomešča dohodek, ki ga je prejemal tekom aktivne dobe, njen namen pa je, da se zavarovancem zagotovi varna starost takrat, ko se odločijo zapustiti trg dela oziroma da se jim, če se pri delu poškodujejo, iz naslova zavarovanja zagotovijo ustrezna denarna nadomestila oziroma da se njihovim družinskim članom, ki nimajo lastnih sredstev za preživljanje, po smrti hranitelja družine zagotovijo ustrezne pravice iz sistema pokojninskega in invalidskega zavarovanja. Upokoјitev ni obvezna, zato se vsak sam odloči, ali se bo upokoјil ali pa bo še naprej opravljal delo oziroma dejavnost. Status zavarovanca pa praviloma ni združljiv s statusom upokoјenca oziroma uživalca pravice, razen v nekaterih zakonsko določenih primerih. Nekdo torej ne more biti hkrati

upokojenec, prejemati pokojnine in biti zaposlen ali imeti s.p., opravljati poslovodno funkcijo v gospodarski družbi. Oseba, ki se želi upokojiti, tako mora predhodno izgubiti status zavarovanca (prenehanje zaposlitve, prenehanje opravljanja samostojne dejavnosti, itd.), saj se v nasprotnem primeru taka oseba v smislu pokojninske zakonodaje šteje kot oseba, sposobna za delo, pri kateri zavarovalni primer (starost) ni nastopil.

Ohranjanje statusa zavarovanca ob hkratni upokojitvi je tako v veljavni ureditvi urejeno za vse zavarovance na enak način in omogočeno v okviru prejemanja 20% predčasne ali starostne pokojnine ob vključitvi v obvezno pokojninsko in invalidsko zavarovanje za polni delovni oziroma zavarovalni čas in v okviru delne pokojnine, pri čemer minimalna dnevna oziroma tedenska delovna obveznost zavarovanca znaša najmanj dve uri dnevno oziroma 10 ur tedensko, v preostanku pa tak zavarovanec prejema pokojnino, torej v okviru delne pokojnine lahko prejema maksimalno 75% pokojnine.

Že z uveljavitvijo Zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (Uradni list RS, št. 96/12 s spremembami, v nadaljevanju ZPIZ-2) se osebe, ki opravljajo kakršno koli dejavnost in hkrati izpolnjujejo pogoje za starostno upokojitev, niso mogle upokojiti, saj sta status upokojenca in status zavarovanca nezdržljiva. Takšen način ureditve praviloma velja za zavarovance, ki so pričeli z opravljanjem dejavnosti po uveljavitvi ZPIZ-2, torej od leta 2013 naprej, **zgolj nekateri samostojni podjetniki, ki so se upokojili po predhodno veljavni zakonodaji in uveljavljali izvzem iz zavarovanja** pa so lahko do uveljavitve ZPIZ-2B, torej do konca leta 2015 še naprej ohranjali dejavnost ob hkratnem prejemanju polne pokojnine.

Ker je eno izmed načel ZPIZ-2 tudi to, da naj se **vsi posamezniki, ki neko delo, aktivnost ali dejavnost bolj ali manj trajno opravljajo, vključijo v zavarovanje**, novi zakon možnosti »izvzema« več ne dopušča, uveljavlja pa možnost pridobitve delne pokojnine tudi za samostojne podjetnike. **Z namenom, da bi bile v pokojninski zakonodaji vse samozaposlene osebe enako obravnavane**, je že ZPIZ-2 določil prehodno obdobje, v katerem so morali tudi upokojenci, ki so opravljali samostojno dejavnost v skladu z predhodno veljavnim Zakonom o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (Uradni list RS, št. 109/06 – uradno prečiščeno besedilo, 114/06 – ZUTPG, 10/08 – ZVarDod, 98/09 – ZIUZGK, 38/10 – ZUKN, 61/10 – ZSVarPre, 79/10 – ZPKDPIZ, 94/10 – ZIU, 94/11 – odl. US, 105/11 – odl. US, 110/11 – ZDIU12, 40/12 – ZUJF, 96/12 – ZPIZ-2 in 9/17 – odl. US, v nadaljevanju ZPIZ-1), uskladiti svoj status z določili ZPIZ-2, pri čemer je zadnji datum 31. 12. 2015. Poudarjamo, da tudi v tem okviru ne gre za vse samozaposlene, temveč samo za tiste, ki so uveljavljali izvzem iz zavarovanja, saj se je **že po stari zakonodaji štelo, da upokojenec ne more biti hkrati tudi zaposlen, kot tudi ne samozaposlen, če ne izpolnjuje pogojev za izvzem iz zavarovanja, zakonodaja pa se je poenotila tudi za samostojne podjetnike, ki so izvzem po predhodni zakonodaji sicer lahko uveljavljali**. **Z vidika nastopa zavarovalnega rizika starosti namreč ni razlogov po drugačnem obravnavanju dela na podlagi pogodbe o zaposlitvi ter dela za polni zavarovalni čas v okviru samostojnega podjetništva**. Posledično je bila tudi spremenjena ureditev delne upokojitve, ki sedaj omogoča delno upokojitev tudi za samozaposlene osebe, kar prejšnja zakonodaja ni dopuščala in za kar je že Ustavno sodišče RS odločilo, da je neustavno. Zakonodaja je tako sledila načelu vsako delo šteje in ga je potrebno kot takega tudi obravnavati.

Dvojni status je po veljavni zakonodaji tako urejen sistemsko, pri čemer so izenačeni vsi samostojni podjetniki, torej tisti, ki tudi po ZPIZ-1 in ZPIZ-2 niso mogli ohranjati samostojne dejavnosti ob prejemanju celotne pokojnine ter tisti, ki so v skladu s predhodno veljavno zakonodajo izjemoma lahko do konca leta 2015 še opravljali samostojno dejavnost ob prejemanju celotne pokojnine. Na ta način se vzpostavlja ureditev za vse samostojne podjetnike za naprej na enak način in enako obravnavo ne samo med vsemi kategorijami zavarovancev, temveč tudi znotraj kategorije samozaposlenih zavarovancev, ki so vsi plačevali prispevke in za upokojitve morajo izpolnjevati enake pogoje, zaradi česar ni razlogov za drugačno obravnavo nekaterih samostojnih podjetnikov.

Ureditev, na podlagi katere je potrebno za pridobitev pravice do pokojnine prenehanje obveznega zavarovanja ter ureditev, ki določa ponovni vstop v zavarovanje upokojenecv, ki ponovno začnejo opravljati delo ali dejavnosti, na podlagi katere pridobijo lastnost zavarovanca velja že dalj časa, pa ustavna spornost tega člena z vidika ponovnega vstopa v zavarovanje za polni delovni oziroma zavarovalni čas ni še nikoli ni bila ugotovljena. Kljub vsemu pa pojasnujemo, da je bila vložena zahteva za oceno ustavnosti ureditve dvojnega statusa, vendar pa Ustavno sodišče RS zaenkrat o zadevi še ni odločilo.

Predvsem je z vidika zavarovanja pomembno, da je v skladu z ZPIZ-2, ki je začel veljati v letu 2013, ureditev dvojnega statusa enako urejena za vse zavarovalne podlage. Ustavno sodišče RS, ki je v preteklosti pri odločanju o neustavnosti ureditve delne pokojnine z vidika samostojnih podjetnikov že dejalo, da ni razlogov za različno obravnavanje samostojnih podjetnikov zgolj iz razloga vključitve v zavarovanje na drugi podlagi, saj so z vidika pokojninske in invalidske zakonodaje vsi zavarovanci zavarovani za enak obseg pravic. Na podlagi te odločbe Ustavnega sodišča RS je bila z ZPIZ-2 vpeljana ureditev delne pokojnine in delnega ponovnega vstopa v zavarovanje tudi za samostojne podjetnike, s čimer je tako tudi njim omogočena kombinacija statusa upokojenca in zavarovanca na enak način, kot pa za vse ostale kategorije. Ravno tako so ob izpolnjevanju zakonsko določenih pogojev lahko upravičeni do izplačila 20% predčasne ali starostne pokojnine.

Pojasnjujemo še, da v primeru ponovnega vstopa v zavarovanje ne pride do odvzema pokojnine, kot se največkrat napačno navaja, temveč se pokojnina za čas ponovne vključitve v zavarovanje zgolj ne izplačuje, ponovno pa se začne izplačevati po prenehanju zavarovanja, pri čemer zavarovanci lahko uveljavljajo tudi ponovno odmero pokojnine ali odstotno povečanje pokojnine glede na obdobje zavarovalne dobe, dosežene v času ponovnega zavarovanja.

Zavedamo se pomembne vloge, ki jo imajo upokojenci na trgu dela, zato delo upokojenecv kljub temu ni v celoti onemogočeno, saj zakonodaja že sedaj omogoča opravljanje nekaterih del ob hkratnem prejemanju pokojnine. Upokojenci tako lahko **neomejeno sklepajo pogodbe civilnega prava** (npr. podjetna, avtorska pogodba), lahko pa opravljajo tudi **začasna in občasna dela upokojenecv** v skladu z zakonodajo, ki ureja trg dela, **osebno dopolnilno delo ter kratkotrajno delo** v skladu z zakonom, ki ureja preprečevanje dela in zaposlovanja na črno, pod določenimi pogoji pa tudi **dopolnilno dejavnost na kmetiji**. Če opravljajo dela v teh okvirih, se jim pokojnina ne preneha izplačevati, temveč se še naprej izplačuje v polnem obsegu. Za vse te primere pa je značilna začasnost in občasnost opravljanja del upokojenecv in tako ne gre za dela, ki bi trajno vplivala na položaj teh upokojenecv in jim omogočala preživetje

za daljše časovno obdobje. Tudi sklepanje avtorskih in podjemnih pogodb je namreč omejeno, saj se take pogodbe ne smejo skleniti, če obstajajo elementi delovnega razmerja.

Hkrati še pojasnjujemo, da se je do tematike opredelila tudi Bela knjiga o pokojninah, ki je predlagala, da se upokojencem, ki so izpolnili polne pogoje za upokojitev, ne glede na zavarovalno podlago za vključitev v zavarovanje omogoči nadaljnje delo ob hkratnem prejemanju polne pokojnine ter plačilu polnih prispevkov za pokojninsko in invalidsko zavarovanje. Kot predlog za razpravo pa je predlagala možnost uvedbe dvojnega statusa tudi za tiste posameznike, ki so se upokojili pred polno upokojitveno starostjo, vendar pa zgolj v omejenem obsegu (npr. do določenega zneska).

V zvezi z izpostavljeno problematiko pojasnjujemo, da gre za ureditev, v zvezi s katero še tečejo postopki ugotavljanja njene ustavne skladnosti, zato zaenkrat spremembe ureditve do same odločitve niso predvidene. Ob prihodnjih spremembah pokojninske zakonodaje pa bo v odvisnosti od odločitve Ustavnega sodišča RS ter možnosti sprejetja soglasja o dopustnosti dela upokojencev s socialnimi partnerji, preučena tudi možnost dela upokojencev ob hkratnem statusu zavarovanca. Poudarjamo pa, da gre pri ureditvi za močan poseg v sam sistem zavarovanja, zato bo potrebno pri spremembah delovati premišljeno, predvsem pa bo potrebno rešitve iskati na način, ki bo omogočal dvojni status za vse zavarovalne podlage enako.

S spoštovanjem.